

Ministerul Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova

Centrul de Excelență în Educație Artistică Ștefan Neaga

"Aprob"

Directorul Centrului de Excelență în
Educație Artistică Ștefan Neaga,

Dr. Gheorghe Perju

Curriculumul modular

F.03.O.022 Pianul III

Specialitatea
21510 Canto

Calificarea
265213 Artist vocalist

Chișinău, 2017

Curriculumul a fost elaborat în cadrul Proiectului *EuropeAid/133700/C/SER/MD/12*
"Asistență tehnică pentru domeniul învățământ și formare profesională
în Republica Moldova",
implementat cu suportul financiar al Uniunii Europene

Autor:

Cristina Stancov, grad didactic I, profesor, CEEA Ștefan Neaga

Aprobat de:

Consiliul metodic științific al Centrului de Excelență în Educație Artistică Ștefan Neaga

"10 octombrie 2017

Gheorghe Perju, Director

Recenzenți:

1. **Victoria Lozovan**, profesor, grad didactic superior, CEEA Ștefan Neaga
2. **Iana Manoila**, profesor, grad didactic unu, CEEA Ștefan Neaga

Adresa Curriculumului în Internet:

Portalul național al învățământului profesional tehnic

<http://www.ipt.md/ro/produse-educationale>

Cuprins

I. Preliminarii	4
II. Motivația, utilitatea disciplinei pentru dezvoltarea profesională.....	5
III. Competențele profesionale specifice modulului	5
IV. Administrarea modulului	5
V. Unitățile de învățare	5
VI. Repartizarea orientativă a orelor pe unități de învățare	7
VII. Studiu individual ghidat de profesor.....	7
VIII. Lucrările practice recomandate	7
IX. Sugestii metodologice	8
X. Sugestii de evaluare a competențelor profesionale	10
XI. Resursele necesare pentru desfășurarea procesului de studii	10
XII. Resursele didactice recomandate elevilor	10

I. Preliminarii

Statutul Curriculumului. Curriculumul modular *Pianul III* este un document normativ pentru pregătirea specialiștilor în domeniul de educație *Artă*, la specialitatea *Canto* în instituțiile de învățământ profesional tehnic post-secundar.

Curriculumul actual constituie reperul conceptual de pregătire profesională, care specifică finalitățile de învățare și descrie condițiile de formare a competențelor specifice pentru instruirea pianistică. Modulul *Pianul III* face parte din componenta fundamentală ce se studiază în mod individual.

Funcțiile Curriculumului:

- act normativ al procesului de predare, învățare, evaluare și certificare în contextul unei pedagogii axate pe competențe;
- reper pentru proiectarea didactică și desfășurarea procesului educațional din perspectiva unei pedagogii axate pe competențe;
- competență de bază pentru elaborarea manualelor tipărite, manualelor electronice, ghidurilor metodologice, testelor de evaluare.

Beneficiarii Curriculumului:

- profesorii din instituția de învățământ profesional tehnic post-secundar;
- autorii de manuale și ghiduri metodologice;
- elevii care își fac studiile la specialitatea *Canto*;
- membrii comisiilor de identificare, evaluare și recunoaștere, a rezultatelor învățării.

Scopul acestui modul constă în formarea și dezvoltarea competențelor profesionale specifice bazate pe totalitatea de cunoștințe, abilități și atitudini antrenate, care la rândul său reprezintă baza culturii muzicale a elevului. De asemenea modulul contribuie la formarea și dezvoltarea competențelor profesionale generale de specialitate. Prin acest Curriculum se intenționează optimizarea și eficientizarea nivelului de pregătire a tinerilor artiști vocaliști oferindu-le posibilitatea însușirii instrumentului și a repertoriului pianistic.

Actualul Curriculum asigură procesului de predare-învățare-evaluare a modulului *Pianul III* și este conceput astfel încât să permită profesorilor posibilitatea de a-și elabora o strategie eficientă de organizare a demersului educațional în vederea formării la elevi a unor competențe profesionale, abilități, atitudini corespunzătoare standardelor de specialitate și cerințelor pieței muncii din societatea contemporană.

Conținuturile modulului sunt orientate spre realizarea corelației între limbajul specific al muzicii pentru pian și interacțiunea de stiluri și epoci în diversele genuri ale muzicii naționale și universale. Conținuturile sunt reprezentate prin repertoriul muzical propus pentru interpretare instrumentală solo, în ansamblu și acompaniere.

Finalitățile modulului *Pianul III* constituie identificarea și utilizarea corectă a cunoștințelor și abilităților obținute în perspectiva formării specialistului în domeniu cu calificarea de artist vocalist.

II. Motivația, utilitatea modului pentru dezvoltarea profesională

Instruirea pianistică se constituie ca o componentă importantă și un sprijin inevitabil pentru pregătirea muzicienilor de diferite specialități. Cunoașterea pianului este necesară pentru viitorii artiști vocaliști, fiindcă le asigură o bază de lucru și în același timp le lărgeste orizontul muzical. El trebuie privit ca o parte absolut necesară a educației pentru asigurarea unui profil muzical complet. Dintre toate instrumentele muzicale, pianul pare a fi cel mai potrivit mijloc pentru dezvoltarea culturii muzicale, întrucât caracterul său universal îi permite exteriorizarea oricărei invenții melodice, ritmice, armonice sau polifonice. Studiul pianului dezvoltă abilități nenumărate: muzicalitate, creativitate, responsabilitate, disciplină, coordonare mână-ochi, dar și o îmbunătățire semnificativă a memoriei. De asemenea, elevii învață să stăpânească corect tehnica pianistică, atât de necesară în abordarea unui repertoriu clasic, modern sau de entertainment. Modulul contribuie la dezvoltarea gustului estetic și la capacitatea de apreciere valorică a creațiilor muzicale studiate și interpretate.

Curriculumul modular *Pianul III* reprezintă pentru profesor un instrument de lucru ce permite deplasarea accentului de pe acumulările sterile de cunoștințe, pe utilizarea acestora în practica muzicală instrumentală, de pe caracterul informativ al pregătirii de specialitate, pe cel formativ, aplicativ, centrând procesul didactic pe elev și pe opțiunile sale.

III. Competențele profesionale specifice modului

- CS1. Determinarea trăsăturilor specifice ale creațiilor de gen polifonic.
- CS2. Analiza construcțiilor muzicale ample și a particularităților ei specifice de interpretare.
- CS3. Aplicarea corectă a pedalei în studiul pianului.
- CS4. Aplicarea elementelor de bază ale tehnicii pianistice.

IV. Administrarea modului

Semestrul	Numărul de ore			Modalitatea de evaluare	Numărul de credite	
	Total	Contact direct				Lucrul individual
		Prelegeri	Practică/ Seminar			
III	30	-	15	15	Examen	1

V. Unitățile de învățare

Unități de competență	Unități de conținut	Abilități
1. Creațiile de factură polifonică		
UC1. Familiarizarea cu creațiile de factură polifonică.	1.1. Noțiunea de polifonie; 1.2. Genurile muzicii polifonice pentru pian: sarabanda, menuetul, preludiul, aria, invențiunea, fuga, suita; 1.3. Tipurile de bază ale expunerii polifonice: - polifonia contrastantă, - polifonia melodiei spontane, - polifonia imitativă; 1.4. Etapele de descifrare a	A1. Definirea polifoniei; A2. Denumirea genurilor muzicii polifonice; A3. Analiza tipurilor de bază a expunerii polifonice; A4. Interpretarea la pian a fiecărei voci aparte cu caracterizarea ei din punct de vedere textual, semantic, sintactic; A5. Demonstrarea

	<p>polifoniei;</p> <p>1.5. Noțiunea de temă sau motiv;</p> <p>1.6. Conducerea vocilor în polifonie.</p>	<p>capacităților de conducere a vocilor cu evidențierea motivului principal.</p>
2. Creațiile de formă amplă		
UC2. Familiarizarea cu creațiile de formă amplă.	<p>2.1. Noțiuni de formă amplă;</p> <p>2.2. Formele specifice ale clasicismului:</p> <ul style="list-style-type: none"> - sonatina; - rondo-ul; - menuet-ul; - tema cu variațiuni; - sonata, -concertele; <p>2.3. Particularitățile stilistice de interpretare a formei ample;</p> <p>2.4. Părțile componente ale formei de sonată.</p>	<p>A6. Definirea formei ample;</p> <p>A7. Comentarea particularităților stilistice de interpretare a formei ample;</p> <p>A8. Descifrarea creației respectând hașurile indicate;</p> <p>A9. Interpretarea creațiilor cu exactitate, expresivitate și virtuozitate caracteristică stilului dat.</p>
3. Pedala		
UC3. Aplicarea corectă a pedalei în studiul pianului. Coordonarea ei cu auzul conform caracterului și stilului creației.	<p>3.1. Funcțiile pedalei;</p> <p>3.2. Modurile fundamentale de aplicare a pedalei:</p> <ul style="list-style-type: none"> - pedala de sonoritate; - pedala ritmică; - pedala armonică; - pedala timbrală sau de contrast; - pedala mixtă; <p>3.3. Procesul de memorare a creației.</p>	<p>A10. Explicarea funcțiilor pedalei;</p> <p>A11. Demonstrarea poziției juste a piciorului pe pedală;</p> <p>A12. Aplicarea pedalei respectând elementele fundamentale ale muzicii: ritmul, melodia, armonia;</p> <p>A13. Coordonarea pedalei cu auzul conform caracterului și stilului creației.</p>
4. Tehnica pianistică		
UC4. Aplicarea elementelor de bază ale tehnicii pianistice.	<p>4.1. Noțiunea de tehnică pianistică;</p> <p>4.2. Categoriile de tehnică:</p> <ul style="list-style-type: none"> - tehnica amplă (tehnica de brațe) și tehnica mărunță (tehnica de degete); <p>4.3. Studii cu diverse probleme tehnice:</p> <ul style="list-style-type: none"> - terțe, sexte, octave. 	<p>A14. Definirea noțiunii de tehnică;</p> <p>A15. Exersarea tehnicii mărunte pentru fortificarea degetelor;</p> <p>A16. Demonstrarea agilității prin egalitatea de intensitate și de durată a sunetelor;</p> <p>A17. Aplicarea corectă a degetului 1 cu conducerea suplă a brațelor în extensia lor pe claviatură;</p> <p>A18. Exersarea tehnicii ample pentru diversificarea modurilor de atac (staccato, legato);</p> <p>A19. Exersarea tehnicii pentru egalitatea atacului în execuția gamelor (două octave);</p> <p>A20. Interpretarea studiilor prin gradarea diferită a dinamicii.</p>

VI. Repartizarea orientativă a orelor pe unități de învățare

Nr. crt.	Unități de învățare	Numărul de ore			
		Total	Contact direct		Total
			Prelegeri	Practică/ Seminar	
1.	Creațiile de factură polifonică		-	5	4
2.	Creațiile de formă amplă		-	5	4
3.	Pedala		-	2	3
4.	Tehnica pianistică		-	3	4
	Total	30	-	15	15

VII. Studiu individual ghidat de profesor

Materii pentru studiul individual	Produse de elaborat	Modalități de evaluare	Termeni de realizare
1. Creațiile polifonice			
1.1. Memorizarea creației polifonice; 1.2. Lucrul asupra fiecărei voci separat; 1.3. Interpretarea polifoniei evidențiind elementul principal dintr-o mână în alta.	1.1. Exerciții de antrenare.	1.1. Demonstrarea 1.2. Verificarea	Săptămâna 1-4-a
2. Creațiile de formă amplă			
2.1. Memorizarea creației de formă amplă; 2.2. Utilizarea dicționarului de termeni muzicali pentru explicarea unor noțiuni, fenomene muzicale; 2.3. Interpretarea cu aplicarea dinamicii și tempoului indicat de autor.	2.1. Exerciții de antrenare.	2.1. Asistarea 2.2. Demonstrarea 2.3. Verificarea	Săptămâna a 5-8-a
3. Pedala			
3.1. Aplicarea pedalei în dependență de stilul creației; 3.2. Coordonarea pedalei cu auzul interior.	3.1. Exerciții de antrenare.	3.1. Asistarea 3.2. Demonstrarea 3.3. Verificarea	Săptămâna a 9-11-a
4. Tehnica pianistică			
4.1. Executarea gamelor majore și minore cu până la două semne la cheie pe patru octave, paralel și contrar; 4.2. Executarea arpeggiilor mici și a acordurilor de trei sunete, în stare directă și răsturnări pe patru octave, separat și împreună.	4.1. Exerciții pentru cultivarea deprinderilor motorice; 4.2. Exerciții pentru asigurarea supleții și relaxării mâinilor; 4.3. Exerciții de fortificare a degetelor.	4.1. Asistarea 4.2. Demonstrarea 4.3. Verificarea	Săptămâna a 12-15-a

VIII. Lucrările practice recomandate

- Game majore și minore:** în două – patru octave (2-3 semne); în octavă (în mișcare directă și opusă); gama cromatică (în mișcare directă); arpegii: lungi (mișcare directă), scurte; acorduri (3 sunete).
- Exerciții pentru începători:** Hanon, C. Czerny.

3. **Creații de factură polifonică:** menuete, preludii, sarabande, canon-uri, arii, fugi, fughete, invențiuni, suite.
4. **Creații de formă amplă:** variațiuni, sonatine, rondo-uri, sonate.
5. **Studii cu diverse dificultăți tehnice ale compozitorilor:** A. Ghedike, K. Czerny, A. Schitte, E. Gnesina, F. Lecuppe, A. Lemuan, A. Leșgorn, I. Cramer, M. Moszkowski.
6. **Piese cu caracter diferit din repertoriul universal al compozitorilor:** A. Greceaninov, P. Ceaikovski, R. Schumann, E. Grieg, F. Mendelssohn-Bartholdy, A. Khachaturian, F. Chopin.
7. **Piese cu caracter diferit din repertoriul autohton al compozitorilor:** V. Rotaru, S. Lobel, S. Șapiro, Gh. Neaga, E. Doga, Z. Tkaci, O. Negruța.
8. **Ansamluri pentru 4 mâini sau la 2 pianе ale compozitorilor:** A. Borodin, D. Kabalevski, A. Khachaturian, P. Ceaikovski, C. M. Weber, M. Glinca, R. Glier, G. Bizet, A. Dvorjac.

Notă:

Deoarece repertoriul pianistic este vast, se pot selecta creații de valoare ale altor compozitori, care să contribuie la dezvoltarea muzicală și tehnică a elevului.

IX. Sugestii metodologice

Realizarea procesului educativ se efectuează în baza orelor individuale. Pe de o parte, forma individuală a lecțiilor ușurează învățământul prin contactul direct dintre profesor și elev, dar pe de alta parte, mărește responsabilitatea celui dintâi. Profesorul trebuie să varieze și să adapteze conținutul și metodele lecției în dependență de posibilitățile și gradul de avansare în învățământ al fiecărui elev în parte.

Lecția de pian se bazează pe anumite principii călăuzitoare general-didactice și trasează anumite obiective de care profesorul trebuie să țină cont în munca sa. Principiile generale didactice sunt cele care stau la baza oricărei activități de acest fel. Profesorul trebuie să țină cont de capacitatea firească de asimilare a elevilor și de dezvoltarea ei treptată. Să se îmbine neconținut și armonios explicația cu aplicația; să nu se recurgă doar la teorie fără exerciții. Predarea nu trebuie să fie grăbită; să se lase timp necesar pentru fixarea cunoștințelor, priceperilor și deprinderilor – componentele cognitiv-formativ-aplicative ale procesului de învățământ. Cunoștințele, priceperile și deprinderile acumulate, formate de către elevi trebuie mereu verificate și consolidate prin recapitulări. Recapitularea să nu fie însă predarea din nou, în același mod, a materialului lucrat mai înainte, ci prezentat de fiecare dată sub un aspect nou, cu procedee variate.

Specificul disciplinei prevede studierea repertoriului interpretativ-instrumental, care cuprinde creații muzicale din diferite epoci, stiluri, curente, genuri, forme muzicale.

Repertoriul se alege după următorii descriptori:

1. Nivelul de complexitate tehnico-interpretativ;
2. Evoluția stilistică (cuprinde creațiile diferitor compozitori, epoci, stiluri, curente, genuri, forme muzicale);
3. Manifestarea inițiativei în susținerea propriilor opinii estetice.

Modulele *Pianul I* și *Pianul II* constau din așa elemente ca: poziția corectă a corpului și mâinilor la instrument, precum și însușirea notației muzicale. Este o etapă importantă în studierea pianului. După această etapă se trece la următorul pas care ne formează deprinderi de posedare a pianului. Aici se pune accent pe emisia sonoră și libertatea aparatului pianistic. Aceste deprinderi vor domina pe parcursul întregului proces de studii. La aceasta etapă se vor mai studia modalitățile de atac pianistic: staccato, legato, non legato, marcato. Repertoriu va cuprinde piese cu diferite modalități de atac pianistic și variate după caracter.

Modulele *Pianul III* și *Pianul IV* reprezintă repertoriul pianistic clasic unde se studiază creații de factură polifonică și creații de formă amplă. Paralel are loc formarea deprinderilor pedalizării corecte precum și lucrul asupra digitației. Aceste deprinderi se axează pe aplicarea corectă a pedalei în studiul pianului și coordonarea ei cu auzul conform caracterului și stilului creației, iar digitația trebuie privită ca un mijloc menit să ușureze redarea cât mai fidelă a intențiilor compozitorului. Printre creațiile de factură polifonică pot face parte Albume, Preludiile mici, diverse sarabande, arii, menuete ș.a., iar printre creațiile de formă amplă pot fi la început piese mici, având în general forma de lied, apoi teme cu variațiuni ușoare, sonatine, rondo-uri, sonate ș. a.

Modulele *Pianul V* și *Pianul VI* reprezintă repertoriul pianistic autohton unde se studiază creații ale compozitorilor autohtoni. Aceste module prevăd studierea în continuare a repertoriului clasic însă îmbogățindu-l cu diverse creații ale compozitorilor moldoveni. La această etapă elementul principal este interpretarea lucrărilor abordate nuanțat, cu sensibilitate și expresivitate, precum și dezvoltarea tehnicii pianistice ce implică în sine studii, game, arpegii, octave, terțe, sexte, acorduri. Repertoriul va conține atât creații polifonice, creații de formă amplă, cât și piese din repertoriul compozitorilor moldoveni sau studii cu dificultăți tipice.

Modulul *Pianul VII* reprezintă etapa unde se pune accent pe interpretarea creativă a lucrării, coordonând mijloacele de expresivitate muzicală, precum și pe interpretarea în ansamblu, creând imaginea artistică integră. Deja la această etapă elevul este capabil să interpretează creații de diverse genuri și caracter.

Pentru realizarea procesului de predare-învățare se recomandă utilizarea următoarelor metode:

Metode verbale:

- Expunerea;
- Conversația;
- Documentarea independentă a elevului.

Metode intuitive :

- Observarea individuală – dirijată;
- Demonstrarea;
- Modelarea.

Metode active:

- Exercițiul;
- Algoritmizarea;
- Euristică;

- Integrarea în practica artistică

X. Sugestii de evaluare a competențelor profesionale

Evaluarea este activitatea comună a profesorului și a elevului (autoevaluare) în cadrul căreia se încheie circuitul predare-învățare. Profesorul obține pe calea feed-back-ului informații privitoare la rezultatele activității de învățare (cunoștințe asimilate, competențe formate) și reglează activitatea următoare în raport cu aceste informații. Informațiile sunt baza pentru emiterea aprecierilor, estimarea situației actuale sau prognoze ale rezultatelor viitoare. Evaluarea are loc în formă de examen care se desfășoară la finele fiecărui semestru.

Pentru elevii cu un nivel mediu de pregătire programul de examen va conține:

1. Creație de factură polifonică;
2. Creație de formă amplă/Ansamblu la 4 mâini sau la 2 pian;
3. Piesă/Studiu.

La evaluarea competențelor profesionale se va ține cont de următoarele criterii de evaluare:

Criterii de evaluare:	Metode de evaluare:
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Fidelitatea redării textului muzical scris; ✓ Coerența discursului muzical și modul de redare a stilului și a caracterului creației muzicale; ✓ Nivelul de dezvoltare a deprinderilor tehnico-instrumentale; ✓ Originalitatea transmiterii mesajului creației muzicale. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Autoevaluarea; ✓ Observația sistematică; ✓ Evaluarea individuală; ✓ Testarea semestrială.

XI. Resursele necesare pentru desfășurarea procesului de studii

1. Instrument muzical – pian;
2. Material didactic – partiturile muzicale, caiet de note, pix, creion;
3. Metronom;
4. CD-Player;
5. CD-uri;
6. Pereți îmbrăcați cu pânză pentru izolarea sunetului;
7. Scaune.

XII. Resursele didactice recomandate elevilor

Nr. crt.	Denumirea resursei	Locul în care poate fi consultată/ accesată/ procurată resursa	Numărul de exemplare disponibile
1.	Cernovodeanu, M. <i>Mica metodă de pian</i> . București: Editura muzicală, 1989. 50 p.	Biblioteca CEEA „Ștefan Neaga”	8
2.	<i>Dicționar de termeni muzicali</i> . București: Editura Științifică și Enciclopedică, 1984. 580 p.	Biblioteca CEEA „Ștefan Neaga”	4
3.	<i>Crestomația repertoriului pedagogic pentru pian</i> (Alcăt. și red. N. Liubomudrova).	Biblioteca CEEA „Ștefan Neaga”	6
4.	<i>Pe aripi de cântec / Album pentru pianiștii începători</i> (Selecție și îngrijire I. Stolear).	Biblioteca CEEA „Ștefan Neaga”	5
5.	Артоболевская, А. <i>Первая встреча с музыкой: Учебное пособие</i> . Москва:	Biblioteca CEEA „Ștefan Neaga”	7

	Советский композитор, 1989.		
6.	Răducanu, M. D. <i>Metodica studiului și predării pianului. Iași, 1982.</i>	Biblioteca CEEA „Ștefan Neaga”	3
7.	Алексеев, А. <i>Методика обучения игре на фортепиано. Москва, 1961.</i>	Biblioteca CEEA „Ștefan Neaga”	2
8.	<i>Фортепианная игра: 1-2 классы детской музыкальной школы; ред. А. Николаев. Москва: Музыка, 1987 г.</i>	Biblioteca CEEA „Ștefan Neaga”	17
9.	Кувшинников И., Соколов Ш. <i>Школа игры на фортепиано для I и II года обучения. Москва: Музыка, 1964.</i>	Biblioteca CEEA „Ștefan Neaga”	6
10.	Гнесина Е. <i>Фортепианная азбука. Москва: Советский композитор, 1972.</i>	Biblioteca CEEA „Ștefan Neaga”	4
11.	<i>Фортепиано, с 1 по 7 класс, учебный репертуар. Киев: Музична Украина.</i>	Biblioteca CEEA „Ștefan Neaga”	32
12.	Любомудрова Н., Сорокин К., Туманян А. <i>Хрестоматия для фортепиано, с 1 по 4 класс. Москва: Музыка.</i>	Biblioteca CEEA „Ștefan Neaga”	16
13.	<i>Хрестоматия для фортепиано: Полифонические пьесы, Выпуск I и II. Москва: Музыка.</i>	Biblioteca CEEA „Ștefan Neaga”	8
14.	<i>Хрестоматия для фортепиано: Произведения крупной формы, учебный репертуар, ДМШ, Выпуск I и II. Москва: Музыка.</i>	Biblioteca CEEA „Ștefan Neaga”	10
15.	<i>Хрестоматия для фортепиано: Пьесы, учебный репертуар, ДМШ, Выпуск I, II, III. Москва: Музыка.</i>	Biblioteca CEEA „Ștefan Neaga”	20